

Uitleg methodiek spanningsindicator arbeidsmarkt

Aanleiding en historie

Sinds 1 oktober 2012 publiceert UWV de resultaten van de Spanningsindicator Arbeidsmarkt. Deze indicator geeft de spanning weer tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. De ontwikkeling van de methodiek is trapsgewijs tot stand gekomen. In eerste aanleg is samen met Panteia¹ een methodiek ontwikkeld voor de berekening van het totaal aantal *ontstane* vacatures per sector, beroepsgroep en regio. Additioneel is door UWV de Spanningsindicator Arbeidsmarkt ontwikkeld.

In maart 2016 is de methodiek van de spanningsindicator een eerste keer aangepast. Deze wijziging was ingegeven doordat in de periode 2014-2015 een aantal definities en indelingen was veranderd op de arbeidsmarkt. Denk hierbij aan de overstap van CBS naar de internationale definitie van werkloosheid en de invoering van de beroepenindeling BRC 2014. Met deze herziening in maart 2016 is onder andere de overstap gemaakt naar de BRC-beroepenindeling en zijn de huidige grenzen tussen de typeringen tot stand gekomen.

In oktober 2017 is de methodiek opnieuw aangepast. Enerzijds weerspiegelde het geregistreerde aantal niet-werkende werkzoekenden steeds minder de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt te volgen als gevolg van administratieve wijzigingen. Anderzijds leek er met name voor beroepen waarin veel via intermediairs wordt geworven een onderschatting te zijn van het aantal vacatures, waardoor de spanningsindicator te ruim uitviel. In de herziening van oktober 2017 is daarom een wijziging in de weegmethodiek voor vacatures doorgevoerd alsmede een overstap naar kortdurend WW-personen als aanbodzijde van de spanningsindicator.

In november 2021 is een kleine wijziging doorgevoerd in de wijze waarop de spanningsindicator omgegaan wordt met zeer hoge en zeer lage waarden. Deze extreme waarden waren zonder uitzondering het gevolg van een zeer klein aantal waarnemingen in teller of noemer van de spanningsindicator. Daar wordt nu rekening mee gehouden. Gevolg is dat waarde van de spanningsindicator in kleine beroepen met een zeer ruime of zeer krappe typering minder extreem uitvalt. De typering en daarmee de conclusie verandert echter niet door deze wijziging.

De spanningsindicator is volgens de nieuwe methodiek met terugwerkende kracht tot en met het eerste kwartaal van 2016 opnieuw berekend. Vergelijkingen in de tijd verder terug zijn helaas niet mogelijk door ontbrekende brongegevens. Wel is een tijdreeks beschikbaar sinds 2003 voor het totaal, dus niet uitgesplitst naar beroepsgroep en regio.

Methodiek

Het basisbestand voor de raming van het totaal aantal vacatures is Jobfeed. Dit bestand met online vacatures wordt door het bedrijf TextKernel aan UWV geleverd. De vacatures worden opgenomen in werk.nl zodat ingeschreven werkzoekenden deze kunnen raadplegen. Het bestand wordt tevens gebruikt als nieuwe bron van arbeidsmarktinformatie.

Steeds meer vacatures staan op internet. Jobfeed komt tot stand door internet te spideren op zoek naar vacatures. De vacaturegegevens worden door Textkernel ontdebeld en gecodeerd. Dit bestand bevat een groot deel van het door CBS gemeten totaal aantal ontstane vacatures.

¹ In casu Research voor Beleid met als onderaannemer EIM, in opdracht van UWV.

Het kan voorkomen dat sommige sectoren relatief weinig vacatures op internet publiceren (bijv. de agrarische sector) en andere sectoren veel (zoals ICT). Het Jobfeed bestand wordt daarom op kwartaalbasis naar sector en beroepsniveau gewogen en opgehoogd. Hiervoor wordt het totaal aantal ontstane vacatures volgens CBS gebruikt. Op deze manier wordt niet alleen consistentie met CBS bereikt, maar kunnen ook sectoren met elkaar worden vergeleken.

Vervolgens leidt UWV hieruit het aantal openstaande vacatures af. Dit totaal aantal openstaande vacatures is wederom op kwartaalbasis consistent met CBS. Naar sector wordt met een voortschrijdend kwartaalgemiddelde gewerkt, ten einde de robuustheid van de gegevens te verhogen en het effect van afrondingen te verkleinen.

In oktober 2017 is er een stap bij gekomen. Voorheen werden vacatures via intermediairs buiten beschouwing gelaten omdat zij moeilijk aan een sector zijn toe te wijzen. Als gevolg hiervan werd het aantal vacatures voor beroepen waarin veel via intermediairs wordt geworven, onderschat. Na de weging en ophoging naar CBS aantallen, vindt er nu een extra herweging naar beroepsgroep plaats om te corrigeren voor de werving via intermediairs. Zo geeft het vacaturecijfer een betere representatie van de totale vraag per beroep. Het totaal aantal ontstane en openstaande vacatures van CBS blijven wel leidend. Hierdoor blijft de consistentie met CBS gehandhaafd.

De Spanningsindicator Arbeidsmarkt wordt berekend door dit aantal openstaande vacatures te delen door het aantal personen met een WW-uitkering met een verstreken WW-duur van minder dan een half jaar. Deze grootheden worden gebruikt als benadering van de openstaande vraag en direct beschikbaar aanbod.

In november 2021 is een kleine wijziging doorgevoerd in de wijze waarop de spanningsindicator omgegaan wordt met zeer hoge en zeer lage waarden. Deze extreme waarden waren zonder uitzondering het gevolg van een zeer klein aantal waarnemingen in teller of noemer van de spanningsindicator. Deze wijziging heeft als gevolg dat kleine beroepen met een zeer krappe markt in sommige gevallen een minder hoge waarde van de spanningsindicator tonen en dat sommige kleine beroepen met een zeer ruime markt een minder lage waarde tonen. De typering blijft in alle gevallen respectievelijk zeer krap of zeer ruim. Voor beroepen met andere typering verandert er niets. Daarnaast is de waarde van de spanningsindicator geminimaliseerd op 0,0625 (1/16) en gemaximaliseerd op 16.

De Spanningsindicator Arbeidsmarkt kan een getal geven tussen 0,06 (1/16^e) en 16. Hoe hoger het getal, hoe hoger de spanning op de arbeidsmarkt voor werkgevers. Bij een indicator van 0 is de arbeidsmarkt zeer ruim, want er zijn geen openstaande vacatures en wel kortdurend werklozen. Bij veel openstaande vacatures ten opzichte van het aantal kortdurend werklozen is de arbeidsmarkt zeer krap. Door een tijdreeksanalyse uit te voeren zijn de grenzen bepaald. Er wordt uitgegaan van een indeling in vijf categorieën: zeer ruim, ruim, gemiddeld, krap en zeer krap. De indeling en typering zijn als volgt:

- 0,06 tot 0,25: zeer ruim
- 0,25 tot 0,67: ruim
- 0,67 tot 1,5: gemiddeld
- 1,5 tot 4,0: krap
- 4,0 t/m 16,0: zeer krap

Beschikbaarheid van de gegevens

Zowel het totaal aantal ontstane en openstaande vacatures als de Spanningsindicator Arbeidsmarkt wordt gebruikt in de diverse producten en diensten van UWV. De uitkomsten zijn beschikbaar naar beroep (BRC2014) en regio (provincie en

arbeidsmarktregio). Bij te geringe aantallen in de spanningsindicator worden geen gegevens gepresenteerd vanwege de betrouwbaarheid en de Wet bescherming persoonsgegevens. Voor vacatures worden alleen afgeronde aantallen weergegeven. De gegevens komen op kwartaalbasis beschikbaar, op de derde donderdag van de maand, circa 4 à 5 weken na publicatie van de vacaturecijfers van CBS.

Betekenis voor gebruikers

De Spanningsindicator Arbeidsmarkt biedt gedetailleerde arbeidsmarktinformatie naar beroepsgroep en regio. De gegevens worden op kwartaalbasis berekend. Het bestrijkt alle beroepen en alle opleidingsniveaus. De verhouding van de openstaande vraag en direct beschikbaar aanbod, geeft een indicatie van de spanning op de arbeidsmarkt. Het is geen indicatie van de toekomstige spanning op de arbeidsmarkt. De indeling naar BRC-beroepsgroepen maakt wel een vergelijking mogelijk naar de middellange termijn prognoses per beroepsgroep van ROA.